

Sevgili Dostum,

Şimdiye kadar yazamayışımın sebebi, henüz kesinleşen bir şeyin olmaması. Vaziyet bugün yarın belli olacak diye bekledim. Şimdi artık hemen hemen eminim; ümitlerim boşa çıktı. Burada, işlemler 1935'de olduğu gibi halledilebilseydi, Erzurum'a da memnuniyetle gidebilirdim. Ülkeyi terk etmem mümkün değil, çünkü, çocuklarım burada yaşıyor ve onlara ülkeyi terk etme izni verilmeyecekti. Leila, lise bitirme sınavı hazırlıklarında ve takiben Müzik Akademisi giriş sınavı olacak. Bu nedenle karım 1962 Eylül'den önce benimle gelemiyor. Karım ve Leila burada kaldıkları takdirde, ileride de emeklilik maaşımın eşime ödenmesi gerekecek. Bu ise ancak 1935'de olduğu gibi resmi yollardan çıkabildiğim takdirde mümkün. Ligeti'ye başvurdum, hiç bir işe bir işe yaramadı. Göttingen'e gitmek için bana pasaport verilmediğinden beni ikinci sınıf vatandaş sayıyor ve benim için bir şey yapmaya cesaret etmedi. Oysa pasaportların verilmemesi tamamen bir kapris. Kültür Bakanlığı'nın üniversite işleri müdürünü tanıyorum, fakat o da şu an yurt dışında. Konuyu şimdilik "ad acta", kapanmış sayalım, zira bir mucize eseri pasaport alabilsem dahi Türkiye vizesi alabilmek için yeterli zamanım kalmayacak.

Ağustos'un 3'ünde "Pasaport başvurunuz şimdilik yerine getirilemez" şeklindeki bildirimi aldığımda ne hissettiğimi tahmin edebilir misiniz? Bütün hazırlıklarımı tamamlamış, bavullarımı yapmıştım. İyi ki, sunum metnini birkaç gün önceden göndermişim. Böylelikle Altayistik şube başkanı Frau von Gabain benim adıma okuyabildi. Bildiri beğeniyle karşılanmış: "Türk Halklarında Kadın Adları". – Pasaport verilmeyince itirazda bulundum. Ne var ki, itirazıma karşılık verilecek olan cevabın bir son mühleti yok. Sorun şu ki, pasaport isteğinin reddi halinde kişi altı ay süresince yeni pasaport başvurusunda bulunamıyor. Bu durumda her şey yolunda gitmiş olsaydı dahi gerek "Tarih Kongresin'e" katılımım, gerekse Erzurum işi umutsuz hale gelmişti. Göttingen'den gönderilen ve tüm masrafların karşılanacağı belirtilen davetiyeyi bana değil de benim adıma zikrederek Macar Bilimler Akademisi Başkanına göndermiş olsalardı belki her şey başka türlü olabilirdi. O durumda resmi olarak Akademi pasaport işini halledecekti. Oysa ben adıma gönderilen davetiye ile IBUSZ (dönemim turizm ofisi)'a şahsen başvuru yapmak zorunda kaldım, dolayısı ile pasaport talebimi resmi değil özel seyahat olarak değerlendirdiler ve reddettiler. Yaşadığım heyecan, uğradığım hayal kırıklığı, duyduğum öfke ve bütün bu çektiğim çile nedeniyle çok yıprandım. Bu yıl yaz tatili yapamadım, hasta değilim ancak sonbahara hasta gibi yorgun başlıyorum. Tarih Kurumu'nun "Sizin İstanbul-Ankara geliş-gidiş yol masraflarınızla, Ankara'daki ikamet masraflarınız Kurumca karşılanacaktır." şeklindeki davet mektubu da aynı şekilde Akademi'ye değil direkt olarak adıma gönderildi.

Başkan yurt dışında olduğundan, o sırada Akademi'ye vekili sıfatıyla Ligeti başkanlık ediyordu ve ben de konuyu onunla konuştum. Uluğ İğdemir Bey'den yeniden bir davetiye isteyeceğimi, bu kez adıma değil direkt olarak Akademi

Başkanlığına göndermelerini rica edeceğimi söyledim. Ligeti, bunu yapmamamı istedi ve sorunu çözeceğini belirtti. Ona güvendim ve işte... hiçbir şey yapmadı. Oysa tek bir imzası sorunu çözerdi. Kültürel İlişkiler Enstitüsü bütün önceki retlere rağmen bana pasaport çıkarttı. Zira, uzun ve başarılı çalışmalarımın ötürü çok kısa bir zaman önce Kültür Bakanlığı'ndan nişan ve Akademi Başkanı István Rusznyák'tan ödül aldım. Bakanlık, Kültür Enstitüsü'ne pasaportun verilmesi yönünde talimat verecekti, bunun için Ligeti'nin sadece bir imzası gerekliydi. Bütün bu sıkıntıların içinde tek tesellim; sizin ve diğer sevgili Türk arkadaşlarımın beni hatırlaması. Erzurum daveti için çok teşekkür ederim. Tüm Türk dostlarımdan dileğim; bana gösterdikleri iyi niyet ve hoş görüyü 1962 'de de korumalarıdır. Başka bir yere tekrar davet edilsem daha uzun hazırlıklardan sonra belki de gidebilirim. Bundan böyle; eğer üniversiteden bir davet gelirse Kültür Bakanlığı'na, eğer bilimsel bir kurumdan gelirse onu da Macar Bilimler Akademisi Başkanlığına göndermeleri gerekir. Ancak bu şekilde gönderilen bu davetiyelerde de mutlaka adımın zikredilmesi lazım, aksi takdirde "*parti siyaseti*" açısından daha sempatik birilerinin gönderilmesi kuvvetle muhtemeldir. Bu güzel, güneşli Eylül günlerinde dört beş yıllığına ya da birkaç haftalığına İstanbul'da olabilseydim ne güzel olurdu. Erzurum'da da seve seve bulunurdum ancak daha kısa bir süreliğine, zira, şimdi başladığım işe orada devam edemeyecektim. Oranın kütüphanesi çok küçük ve kitaplarımı 1935'de olduğu gibi yanımda götüremeyecektim. Erzurum'daki çalışmaya öncülük edecek olmak ve bilmediğim bir ortamda bulunmak bir iki yıl için cazip olurdu. Belki de oradaki hayatı sever ve daha uzun müddet kalmak istedim. Önceden bunu kestiremiyorum, artık genç değilim ve havasını sağlık koşullarını bilemiyorum. Tansiyonum normal, beynime az kan gidiyor fakat organlarımda herhangi bir problem yok. Ankara'da kendimi iyi hissettim. Sadece Nisan ayındaki "*lodos*" rahatsız ediciydi. Ankara da beni çekiyor. Erzurum'da kırk yıl önce tanıştığım dostum H. Koşay benim için iyi bir çalışma arkadaşı olur, B. S. Baykal'ı da sevgiyle hatırlıyorum, ona şimdi yazacağım. The New Hungarian Quartelly'de Aurél Stein hakkında bir makalem çıktı, size bir nüsha gönderteceğim. İki yeni ayrı baskı da gönderiyorum. Benim eski profesörüm bana kalmaması için 90 yıllık kürsüsünü kapatmak istiyor. Bu konuda Czeglédy de onu destekliyor, kayınbiraderi de "*hariciye vekili*" oldu. K. N.Gyuszi ile "*Siyah*" arkadaşımızın önünde bu konudan söz etmeyin. (Gyula Káldy Nagy ve Prof. Fekete'yi kast ediyor.) Gyuszi Ankraa Üniversitesi'ne lektör olarak gitmeye hazır, fakat eski profesörümün başka adayı var. Maalesef lektörlük işine ilişkin davet somut bir isme gelmemiş.

Anadolu geziniz nasıl geçti, başarılı mıydı? Güzel materyaller buldunuz mu? Umarım değerli aileniz afiyettedir. Eşim kayınvalidemin uzun süren can çekişmesi nedeniyle çok perişan oldu. O da tatil yapamadı çok yoruldu, daha şimdi yeni yeni kendine geliyor. Ayrıca, işvereni onulmaz bir hastalığa tutulduğundan eşim işsiz kaldı. Böylece haftada iki defa danışman olarak Akademi kütüphanesine gitmeme rağmen gelirimiz epey azaldı. Eşim evimizi derledi topladı, düzene soktu. Ben de

tekrar yoğun bir şekilde çalışıyorum. Ankara'da sunmak istediğim bildiriyi yeniden ele aldım. Umarım tekrar bize gelme fırsatını bulursunuz, eşinizle ya da ailenizle birlikte.

Ailenize ve size en iyi dileklerimi sunarım. Candan selamlar,

Budapeşte, 21 Eylül 1961

László Rásonyi